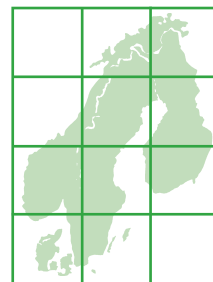

Allmänna bestämmelser

NLM 10

för leverans med montage av maskiner samt annan mekanisk, elektrisk och elektronisk utrustning inom och mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Utgivna år 2010 av DI, Danmark, Teknologiateollisuus – Teknologiindustrin, Finland, Norsk Industri, Norge, samt Teknikföretagen, Sverige.

Tillämplighet

1. Dessa allmänna bestämmelser ska tillämpas när parterna skriftligen eller på annat sätt avtalat därom. Avvikelse från bestämmelserna måste avtalas skriftligen för att bli gällande.

Definitioner

2. I dessa bestämmelser har följande uttryck här angivna betydelse:

Avtalet: Parternas skriftliga avtal om leverans av Anläggningen med samtliga bilagor samt skriftligen avtalade ändringar och tillägg till dessa handlingar.

Godset: Maskineri, apparatur, Programvara, material, dokumentation och föremål i övrigt som leverantören ska leverera enligt Avtalet.

Anläggningen: Godset och resultatet av det arbete som enligt Avtalet ska utföras av leverantören.

Om Anläggningen enligt Avtalet ska övertas i självständiga delar, vilka förutsatts ska användas oberoende av varandra, tillämpas reglerna i dessa bestämmelser på varje del för sig. Med Anläggningen avses därvid respektive del.

Montageplatsen: Den plats där Anläggningen ska monteras och områden i omedelbar anslutning därtill, vilka är nödvändiga för transport, lossning och lagring av Godset och nödvändig montageutrustning.

Kontraktssumman: Den betalning exklusive mervärdesskatt som ska erläggas för Anläggningen.

Om montaget sker på löpande räkning och montaget inte är slutfört, ska Kontraktssumman vid tillämpning av punkterna 23, 27, 49 och 50 utgöras av priset för Godset med tillägg av 10 % eller annan procentsats parterna må ha avtalat.

Skriftligt Meddelande: Handling som är underskriven av part och som kommit fram till andra parten, samt meddelande som når andra parten genom brev, telefax, e-post eller andra kommunikationsformer som parterna kommit överens om. Innehållet i ett mötesprotokoll som är under-tecknat eller godkänt av bägge parter ska också anses som Skriftligt Meddelande.

Programvara: Den programvara som ingår i Anläggningen och som består av:

Leverantörsprogram, varmed avses programvara som leverantören har upphovsrätten till, och

Underlicensierade program, varmed avses programvara som tredje man har upphovsrätten till och som leverantören med rättighetsinnehavarens medgivande upplåter nyttjanderätt till.

Produktinformation

3. Uppgifter i marknadsföringsmaterial, prislistor och annan produktinformation är bindande endast i den utsträckning Avtalet uttryckligen hänvisar till dem.

Teknisk dokumentation och information

4. All teknisk dokumentation rörande Anläggningen, vilken före eller efter Avtalets ingående överlämnas av den ena parten till den andra, förblir den överlämnande partens egendom.

Mottagen teknisk dokumentation eller information får inte utan andra partens medgivande användas för annat ändamål än det för vilket den överlämnats. Den får inte utan medgivande från den andra parten kopieras.

5. Leverantören ska senast vid övertagandet utan särskild ersättning tillhandahålla beställaren en uppsättning, eller det större antal som avtalats, av sådan teknisk dokumentation, som är tillräckligt utförlig för att beställaren ska kunna ombesörja idriftsättning, drift och underhåll, inklusive löpande reparationer, av Anläggningen. Leverantören är dock inte skyldig att tillhandahålla dokumentation för tillverkning av Godset eller reservdelar.

Programvara

6. Om inte annat avtalats gäller följande avseende beställarens rätt att nyttja Programvaran.

6.1 Beställaren förvärvar rätt att nyttja Leverantörsprogram vid användning av Anläggningen. Beställaren får överlåta denna nyttjanderätt till senare förvärvare av Anläggningen. Leverantören behåller upphovsrätten till Leverantörsprogram även om programmet utarbetats särskilt för beställaren. Beställaren får på eget ansvar göra sådana anpassningar av Leverantörsprogram som är förenliga med Anläggningens allmänna ändamål.

Om inte annat avtalats är Leverantören inte skyldig att tillhandahålla källkoden till Leverantörsprogram.

6.2 Med de inskränkningar som kan vara avtalade mellan upphovsrättsinnehavaren och leverantören, förvärvar beställaren rätt att nyttja Underlicensierade program vid användning av Anläggningen och att överlåta denna nyttjanderätt till senare förvärvare av Anläggningen. Leverantören ska senast när Avtalet ingås genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om sådana inskränkningar.

6.3 Om inte annat avtalats är leverantören inte skyldig att förse beställaren med uppdaterade versioner av Programvaran.

7. Enligt punkterna 7.1 – 7.5 ska leverantören hålla beställaren skadeslös mot krav från tredje man som grundas på intrång i upphovsrätt eller annan immaterialrätt till följd av beställarens användning av Programvaran.

7.1 Leverantören ansvarar dock inte för intrångskrav som grundar sig på:

- att Programvaran används på ett sätt eller på en plats som inte avtalats eller som leverantören inte borde ha förutsett, eller
- att beställaren har gjort förändringar i Programvaran.

7.2 Leverantören ska på egen bekostnad bemöta intrångskrav som anges i punkt 7. Han ska ersätta beställaren sådana belopp som denne genom lagakraftvunnen dom eller genom av leverantören godkänd förlikning tvingas betala.

Leverantörens ansvar gäller endast under förutsättning att beställaren utan dröjsmål genom Skriftligt Meddelande underrättar leverantören om intrångskrav han mottagit, och att beställaren låter leverantören bestämma hur kravet ska bemötas, såväl inom som utom rätta.

7.3 Om intrång i upphovs- eller annan immaterialrätt visar sig föreligga, och om förutsättningarna i punkt 7.2 andra stycket är uppfyllda, ska leverantören inom skälig tid efter eget val:

- tillförsäkra beställaren rätt att fortsätta använda Programvaran,
- ändra Programvaran så att intrång inte längre föreligger eller
- ersätta Programvaran med annan programvara med motsvarande funktion vilken inte medför något intrång.

7.4 Underlåter leverantören att i tid vidta rättelse eller avhjälpande enligt punkt 7.3, tillämpas punkt 65.

7.5 Utöver vad som följer av denna punkt 7, har leverantören inget ansvar gentemot beställaren för intrång i tredje mans rätt till följd av beställarens användning av Programvaran. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

8. För andra fel i Programvaran än att användningen medför immaterialrättsligt intrång gäller punkterna 54 – 67.

Sekretess

9. Part har inte rätt att utan andra partens medgivande ge tredje man del av sådan teknisk eller kommersiell information som någon part vid Avtalets ingående eller senare har angett vara konfidentiell. Detta gäller dock inte i den mån det är nödvändigt för att part ska kunna fullgöra sina

förpliktelser enligt Avtalet eller för drift och underhåll av Anläggningen.

Part är skyldig att förhindra att sådan konfidentiell information i större omfattning än som följer av första stycket i denna punkt överlämnas till eller används av hans anställda, konsulter, underleverantörer och andra leverantörer eller andra som hos honom har eller kan få tillgång till sådan information.

Anläggningens omfattning.

Lagar och bestämmelser

10. Anläggningen ska ha den omfattning som framgår av Avtalet.

Anläggningen ska uppfylla de lagar, föreskrifter och andra offentliga bestämmelser som gällde på anbudsdagen i det land där Montageplatsen är belägen. Beställaren är skyldig att på leverantörens begäran upplysa om sådana lagar och bestämmelser som gäller för Anläggningen.

11. Leverantören är skyldig att utföra ändringsarbeten som föranleds av mellan anbudsdagen och övertagandet genomförda ändringar i lagar, föreskrifter och andra offentliga bestämmelser som gäller för Anläggningen. Detsamma gäller vid ändringar i den gängse tillämpningen av sådana lagar, föreskrifter och bestämmelser. Bestämmelserna i punkterna 37 och 38 ska tillämpas på sådana ändringsarbeten.

Arbetsförhållanden

12. Beställaren ansvarar gentemot leverantören för att monteringen utförs under förhållanden som tillgodoser gällande lagar och föreskrifter för arbetsmiljön på Montageplatsen. Beställaren ska ge leverantören Skriftligt Meddelande om de säkerhetsbestämmelser som gäller för personal på Montageplatsen.

Beställaren ska vidare på eller i närheten av Montageplatsen på egen bekostnad tillhandahålla tillfredsställande omklädnads-, tvätt- och måltidsutrymmen för montagepersonalen. Beställaren ansvarar även för att leverantörens personal får kost och logi i närheten av Montageplatsen i enlighet med gällande kollektivavtal, föreskrifter eller som angetts i Avtalet. Om inte annat avtalats ska leverantören bära kostnaderna för kost och logi.

Förberedande arbeten

13. Leverantören ska på avtalad tidpunkt eller, om tidpunkt ej avtalats, i god tid före monteringen förse beställaren med ritningar eller beskrivningar som visar hur Godset ska monteras. Leverantören ska därvid lämna alla upplysningar som är nödvändiga för att dels uppföra fundament och andra underlag som krävs för Anläggningen, dels möjliggöra obehindrad transport av Godset och nödvändig montageutrustning till och inom Montageplatsen, dels iordningställa nödvändiga anslutningar till Godset.

Leverantören ska bära varje utgift som orsakas av fel i de ritningar, beskrivningar eller upplysningar som nämns i första stycket om felet visar sig före övertagandet. Om felet visar sig efter övertagandet tillämpas reglerna i punkterna 54 – 67.

14. Leverantören ska ge beställaren Skriftligt Meddelande om när Godset blir färdigt för montage i så god tid att beställaren i rätt tid kan vidta de åtgärder som enligt punkterna 15 och 16 åligger honom för att montaget ska kunna genomföras.

15. Beställaren ska utföra nödvändiga förberedande arbeten i enlighet med de ritningar, beskrivningar och upplysningar som nämns i punkt 13. Beställarens arbeten ska, om inte parterna avtalat tidpunkt för detta, vara avslutade senast en vecka innan montaget ska påbörjas och så att fundament och underlag kan bära Godset på avtalad tidpunkt. Beställaren ska genom Skriftligt Meddelande underrätta leverantören om när de förberedande arbetena har avslutats.

16. Beställaren ska se till att vatten och drivkraft, inklusive tryckluft och elektrisk ström i nödvändig omfattning, eller som angetts i Avtalet, står till leverantörens förfogande på Montageplatsen innan montaget ska påbörjas. Detta ska ske utan kostnader för leverantören som inte heller ska betala för bruk av vatten och drivkraft.

Beställaren ska på eller i närheten av Montageplatsen utan ersättning ställa till leverantörens förfogande låsbara eller på annat sätt skyddade lokaler eller lagerutrymmen som är ägnade att förhindra stöld av och skada på Godset och leverantörens verktyg och utrustning.

Provning av Godset i samband med tillverkningen. Kontroll

17. Ska Godset enligt Avtalet provas i samband med tillverkningen, ska provet utföras där Godset tillverkas, såvida inte annan plats har avtalats. Har tekniska krav för provet inte avtalats, utförs det i överensstämmelse med normal praxis inom vederbörande industribransch i det land där Godset tillverkas.

18. Leverantören ska genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om sådant prov som nämns i punkt 17 i så god tid att beställaren kan närvara. Har beställaren erhållit sådan underrättelse, får provet genomföras även om beställaren inte är företrädd vid provet.

Leverantören ska föra protokoll över provet. Provningsprotokollet ska sändas till beställaren. Protokollet ska, om inte beställaren visar annat, anses ge en korrekt beskrivning av hur provet genomförts och dess resultat.

19. Visar sig Godset vid prov som nämns i punkt 17 inte vara i avtalat skick ska leverantören snarast möjligt se till att Godset görs avtalsenligt. Om beställaren begär det ska nytt prov därefter utföras, såvida inte avvikelserna var obetydliga.

20. Beställaren har i övrigt rätt att i skälig omfattning, eller enligt vad som anges i Avtalet, kontrollera tillverkningen av Godset under normal arbetstid och med tre dagars varsel.

21. Har inte annan kostnadsfördelning avtalats, ska leverantören bära alla kostnader för prov som utförs där Godset tillverkas. Beställaren ska dock vid sådant prov och vid kontroll som nämns i punkt 20 bära alla kostnader för sina representanter, inklusive kostnader för resa och uppehåll.

Beställarens försening m.m.

22. Finner beställaren att han inte inom avtalad tid kommer att kunna fullgöra vad som åligger honom för att Anläggningen ska kunna uppföras, däribland hans åligganden enligt punkterna 12, 15 och 16, eller framstår sådan försening från hans sida som sannolik, ska han utan dröjsmål ge leverantören Skriftligt Meddelande härom. Han ska därvid ange orsaken till förseningen samt, såvitt möjligt, hur lång förseningen kommer att bli.

Om beställaren är försenad på sätt som anges i första stycket är han ändå skyldig att erlagga varje betalning som gjorts beroende av leverantörens successiva fullgörande av avtalet som om förseningen inte inträffat.

23. Om beställaren inte i rätt tid och på rätt sätt fullgör sina förpliktelser enligt punkt 22 första stycket, ska han ersätta leverantören de merkostnader denne får vidkännas utöver eventuella krav enligt punkt 26, andra stycket. Leverantören har rätt till skälig senareläggning av tidpunkten för övertagande på grund av beställarens underlåtenhet. Vill leverantören kräva senareläggning ska han utan dröjsmål ge beställaren Skriftligt Meddelande härom.

Är beställarens underlåtenhet att i rätt tid och på rätt sätt fullgöra sina förpliktelser av väsentlig betydelse får leverantören avbryta arbetet med leverans och montage tills rättelse skett. Leverantören får även genom Skriftligt Meddelande häva Avtalet förutsatt att han genom Skriftligt Meddelande underrättat beställaren om sin avsikt att häva, och beställaren inte vidtagit rättelse inom en månad efter att han mottog meddelandet. Vid hävning på denna grund har leverantören rätt till ersättning för den skada beställarens underlåtenhet har åsamkat honom. Ersättningen ska inte överstiga Kontraktssumman.

Betalning

24. Om inte annat avtalats ska betalning ske mot faktura med 30 dagars betalningsfrist från fakturadatum. Fakturering ska ske enligt följande:

24.1 Vid montage till fast pris ska Kontraktssumman faktureras med 30 % vid Avtalets ingående, 30 % vid Skriftligt Meddelande att Godset är leveransfärdigt från fabrik och 30 % när Godset ankommit till Montageplatsen. Återstående del av Kontraktssumman ska faktureras vid övertagandet.

24.2 Vid montage på löpande räkning ska avtalat pris för Godset faktureras med en tredjedel vid Avtalets ingående, en tredjedel vid Skriftligt Meddelande att Godset är leveransfärdigt från fabrik och en tredjedel när Godset ankommit till Montageplatsen. Betalning för montaget ska erläggas mot månatlig faktura.

25. Har parterna avtalat att montaget ska utföras på löpande räkning ska följande poster debiteras separat:

25.1 Samtliga resekostnader för leverantörens personal (inklusive lokala transporter) samt alla kostnader för transport av personalens verktyg och personliga tillhörigheter.

25.2 Kostnader avseende kost och logi och andra kostnader för uppehållet för leverantörens personal under varje dags frånvaro från hemorten, inklusive arbetsfria dagar och helgdagar. Om inte annat avtalats ska ersättningen motsvara

den högsta ersättning som utgår för statliga tjänstemän i leverantörens land för motsvarande utgifter vid resa till det land där montaget utförs.

25.3 Betalning för arbete under ordinarie arbetstid efter antal timmar attesterade av beställaren.

25.4 Betalning för övertidsarbete efter antal timmar attesterade av beställaren.

25.5 Betalning enligt taxan för ordinarie arbetstid för tid som åtgår till:

- a) nödvändiga förberedelser för ut- och hemresa,
- b) ut- och hemresa samt andra resor som personalen är berättigad till enligt gällande lag eller kollektivavtal i leverantörens land,
- c) dagliga resor mellan logiet och Montageplatsen om restiden per dag överskrider 30 minuter, om inte annan tidsgräns gäller enligt tillämpligt kollektivavtal i leverantörens land.

25.6 Kostnader för leverantören avseende tillhandahållande av utrustning enligt Avtalet, inklusive ersättning för bruk av leverantörens egen montageutrustning.

25.7 Betalning för väntetid efter taxan för ordinarie arbetstid då arbetet hindras av omständigheter som leverantören inte ansvarar för enligt dessa bestämmelser eller enligt Avtalet i övrigt.

25.8 Skatter och avgifter som utgår på det fakturerade beloppet och som ska betalas av leverantören.

26. Har parterna avtalat att montaget ska utföras till fast pris ingår de poster som nämns i punkt 25.1 – 25.6 i priset. Mervärdesskatt eller liknande avgifter tillkommer.

Om montagearbetet ändras, fördröjs eller tidvis måste inställas av orsaker som beställaren eller hans andra leverantörer ansvarar för, har leverantören utöver avtalat pris för montaget rätt till ersättning för:

26.1 Väntetid och tid som åtgår för extra resor.

26.2 Extra arbete inklusive arbete med att demontera, säkra och åter sätta upp montageutrustning.

26.3 Merkostnader som orsakas av att leverantören måste hålla sin utrustning på Montageplatsen längre tid än som förutsatts.

26.4 Extra utgifter för resor och uppehålle för leverantörens personal.

26.5 Kostnader och utgifter i övrigt som leverantören kan dokumentera har orsakats honom på grund av montagearbetets omläggning.

27. Betalar inte beställaren i rätt tid, har leverantören rätt till dröjsmålsränta från förfallodagen med den räntesats som gäller enligt lagen om dröjsmålsränta i leverantörens land. Betalar inte beställaren i rätt tid, får leverantören dessutom, efter att ha lämnat beställaren Skriftligt Meddelande härom, avbryta sitt fullgörande av Avtalet till dess betalning sker.

Om beställaren inte betalat tre månader efter förfallodagen, får leverantören häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till beställaren. Leverantören har då, utöver dröjsmålsränta, rätt till ersättning för den skada han lider. Ersättningen ska dock inte överstiga Kontraktssumman.

Äganderättsförbehåll

28. Godset förblir leverantörens egendom till dess Anläggningen blivit fullt betald, i den utsträckning som sådant äganderättsförbehåll är giltigt.

Montaget

29. Parterna ska senast då leverantören meddelar att Godset är leveransfärdigt från fabrik genom Skriftligt Meddelande utnämna var sin representant avseende arbetet på Montageplatsen.

Representanterna ska finnas tillgängliga på eller i närheten av Montageplatsen under arbetstid. Framgår inte annat av Avtalet ska de ha fullmakt att handla på sin parts vägnar i alla frågor som rör montaget. Där det i dessa bestämmelser anges att Skriftligt Meddelande ska ges är representanten alltid behörig att motta meddelandet på sin parts vägnar.

30. Om inte annat avtalats, ska beställaren utan ersättning tillhandahålla leverantören för montaget nödvändiga kranar, lyftredskap och ställningar samt utrustning för transporter inom Montageplatsen.

Leverantören ska specificera sitt behov i detta avseende genom Skriftligt Meddelande senast en månad före montaget börjar.

31. Leverantören ska se till att hans personal följer säkerhetsbestämmelser som gäller på Montageplatsen. Detta inskränker inte beställarens skyldigheter enligt punkt 12.

Beställaren kan kräva att personal som inte följer säkerhetsbestämmelserna utestängs från Montageplatsen.

32. Leverantören ska genom Skriftligt Meddelande ge beställaren nödvändiga upplysningar om de särskilda faror för omgivningen som kan vara förenade med montaget.

33. Beställaren får inte, utan leverantörens samtycke genom Skriftligt Meddelande, beordra leverantörens personal till något arbete.

Leverantörens rätt till kontroll

34. Leverantören har rätt att när som helst under arbetstid på Montageplatsen kontrollera Anläggningen på egen bekostnad. Denna rätt gäller intill dess Anläggningen övertagits och därefter under den tid det pågår arbete enligt punkterna 54 – 67.

Ändringar

35. Beställaren får, med de begränsningar som anges i punkt 38, tills övertagande sker kräva ändringar i Anläggningens ursprungligen avtalade omfattning, konstruktion och utförande.

Krav på ändring ska framställas genom Skriftligt Meddelande till leverantören och innehålla en noggrann beskrivning av vilken ändring som begärs.

36. Leverantören kan tills övertagande sker genom Skriftligt Meddelande föreslå sådana ändringar som nämns i punkt 35, första stycket.

37. Leverantören ska, så snart som möjligt efter att han mottagit krav på ändring eller själv framställt förslag till ändring, genom Skriftligt Meddelande underrätta bestäl-

laren huruvida och på vilket sätt ändringen kan utföras samt vilken ändring av Kontraktssumman, tidpunkten för övertagande och andra avtalsvillkor som orsakas av ändringen.

Leverantören ska också ge beställaren sådan underrättelse när ändring föräns av ändringar i lagar, föreskrifter och bestämmelser som nämns i punkt 11.

38. Utöver vad som föreskrivs i punkt 11 är leverantören inte skyldig att utföra ändring innan parterna skriftligen avtalat hur ändringen ska påverka Kontraktssumman, tidpunkten för övertagande och andra avtalsvillkor.

Är parterna oense om hur avtalsvillkoren ska påverkas av ändringsarbeten som nämns i punkt 11, ska leverantören, i avvaktan på att enighet kan nås eller tvisten löses enligt punkt 72, utföra sådana arbeten på löpande räkning.

Övertagandeprov

39. När montaget har slutförts ska Anläggningen, om inte annat avtalats, genomgå övertagandeprov för att avgöra om Anläggningen är i överensstämmelse med Avtalet.

De tekniska kraven för genomförande av övertagandeprov ska vara i enlighet med vad som specificerats i Avtalet. Föreligger inte avtal om de tekniska kraven för provet, ska det utföras i enlighet med normal praxis och allmänt tillämpade standarder i det land där Montageplatsen är belägen.

Leverantören ska genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om att Anläggningen är klar för övertagande. Han ska därvid ange en skälig frist inom vilken övertagandeprov ska utföras. Parterna ska därefter överenskomma om tidpunkt för provet. Om inte annat avtalats ska provet ske under beställarens normala arbetstid.

Övertagandeprov ska genomföras under leverantörens ledning och i närvaro av representanter för båda parterna. Leverantören ska föra protokoll över övertagandeprov. Protokollet ska sändas till beställaren. Protokollet ska, om inte beställaren visar annat, anses ge en korrekt beskrivning av hur övertagandeprov genomförts och dess resultat.

40. Beställaren är skyldig att utan ersättning tillhandahålla kraft, drivmedel, smörjmedel, vatten, råvaror och annat material som är nödvändigt för att genomföra övertagandeprov enligt punkterna 39 och 42 och för att genomföra slutliga justeringar i samband med sådana prov. Han ska också utan ersättning installera de apparater och tillhandahålla den arbetskraft som krävs för att genomföra övertagandeprov.

41. Om beställaren är förhindrad att närvara vid avtalad tid för övertagandeprov eller inte fullgör sina förpliktelser enligt punkterna 39 och 40 eller på annat sätt förhindrar dess genomförande, ska leverantören genom Skriftligt Meddelande till beställaren fastställa en ny tidpunkt för sådant prov. Beställaren har därvid rätt till en skälig frist innan sådant prov genomförs.

Infinner sig beställaren inte till det utsatta övertagandeprov, får provet om möjligt genomföras utan beställarens närvaro. Leverantören har då rätt att på beställarens bekostnad tillkalla en utomstående sakkunnig person att vara närvarande under provet.

Kan övertagandeprov inte genomföras på grund av att beställaren, efter att han mottagit leverantörens meddelande

enligt första stycket i denna punkt, alljämt inte fullgör sina förpliktelser enligt punkterna 39 och 40 eller på annat sätt förhindrar att övertagandeprov genomförs, ska tillfredsställande övertagandeprov anses genomfört vid utgången av den frist leverantören angett i sitt meddelande.

42. Visar övertagandeprov att Anläggningen inte är i avtalat skick, ska leverantören snarast möjligt se till att Anläggningen görs avtalsenlig. Därefter ska nytt övertagandeprov genomföras såvida inte parterna avtalar att underlåta det eller avvikelserna är utan betydelse för Anläggningens drift. Vid nytt övertagandeprov gäller punkt 39.

Övertagande

43. Beställaren ska anses ha övertagit Anläggningen när Anläggningen är i det skick som den enligt Avtalet ska vara vid övertagandet samt,

- a) så snart övertagandeprov genomförts eller ska anses genomfört enligt punkterna 39 – 42, eller
- b) om parterna avtalat att övertagandeprov inte ska genomföras, när beställaren mottar Skriftligt Meddelande från leverantören enligt punkt 39, tredje stycket, första meningen.

Kvarstående mindre justeringar och kompletteringar som är utan betydelse för Anläggningens drift ska dock inte hindra övertagandet.

Beställaren ska utan dröjsmål genom Skriftligt Meddelande till leverantören bekräfta att han övertagit Anläggningen och vid vilken tidpunkt det skett. Om beställaren underlåter att bekräfta övertagandet påverkar det inte bedömningen av huruvida övertagande skett.

Före övertagandet har beställaren inte rätt att ta Anläggningen eller någon del av den i drift. Om beställaren tar Anläggningen eller någon del av den i drift utan att leverantören genom Skriftligt Meddelande samtyckt därtill, anses beställaren därigenom ha övertagit Anläggningen. Leverantörens skyldighet att genomföra övertagandeprov bortfaller därmed.

44. Om inte annat avtalats övergår risken för Anläggningen vid övertagandet.

Om beställaren enligt överenskommelse tar emot Godset på Montageplatsen, är han skyldig att genast undersöka Godset och omgående genom Skriftligt Meddelande till leverantören reklamera eventuella transportskador.

Leveranstid. Försening

45. Leverans anses fullgjord den dag Anläggningen övertas enligt reglerna i punkt 43.

46. Har parterna i stället för en bestämd tidpunkt för övertagandet avtalat om en tidrymd inom vilken övertagande ska ske, löper denna från Avtalets ingående.

47. Finner leverantören att han inte kan färdigställa Anläggningen i rätt tid, eller framstår försening på hans sida som sannolik, ska han utan uppskov genom Skriftligt Meddelande underrätta beställaren om detta och därvid ange orsaken till förseningen samt, såvitt möjligt, den tidpunkt då Anläggningen beräknas att vara klar för övertagande. Underlåter leverantören att lämna sådant meddelande, ska

han, oberoende av reglerna i punkterna 49 och 50, ersätta beställaren de merutgifter denne orsakas och som han skulle ha undvikit om han fått meddelandet i tid.

48. Försenas övertagandet på grund av någon omständighet som enligt punkt 69 utgör befrielsegrund, på grund av någon handling eller underlåtenhet från beställarens eller hans övriga leverantörers sida, såsom att leverantören avbrutit fullgörandet av sina avtalsförpliktelser enligt punkterna 23 och 27, eller på grund av ändringar enligt punkterna 11 och 35 – 38, ska tidpunkten för övertagande senareläggas så mycket som med hänsyn till omständigheterna i fallet är skäligt. Detta gäller även om orsaken till förseningen inträffar efter den ursprungligen avtalade tidpunkten för övertagande.

49. Om Anläggningen inte är övertagen enligt punkt 43 i rätt tid, har beställaren rätt till vite från den dag övertagande skulle ha skett.

Vitet utgör 1 % av Kontraktssumman för varje påbörjad vecka förseningen varar. Vitet ska inte överstiga 10 % av Kontraktssumman.

Vitet förfaller till betalning vid krav genom Skriftligt Meddelande från beställaren, dock tidigast när Anläggningen övertagits eller vid tidpunkten för hävning enligt punkt 50.

Beställaren förlorar sin rätt till vite, om han inte genom Skriftligt Meddelande har framställt krav härom inom sex månader efter att övertagande skulle ha skett.

50. Är förseningen så lång att beställaren blivit berättigad till maximalt vite enligt punkt 49 och Anläggningen ännu inte har övertagits, får beställaren genom Skriftligt Meddelande kräva att Anläggningen färdigställs för övertagande inom en sista skälig frist, som inte får vara kortare än en vecka.

Om leverantören inte färdigställer Anläggningen inom fristen, och detta inte beror på någon omständighet som beställaren eller någon annan av hans leverantörer bär ansvaret för, får beställaren häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören.

Beställaren har vid sådan hävning även rätt till ersättning för den skada han lider på grund av leverantörens försening i den mån skadan överstiger det maximala vite han kunnat kräva enligt punkt 49. Skadeståndet ska inte överstiga 10 % av Kontraktssumman.

Beställaren får dessutom häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören om det står klart att det kommer att inträffa en försening som enligt reglerna i punkt 49 skulle ge beställaren rätt till maximalt vite. Vid en sådan hävning har beställaren rätt till såväl maximalt vite som ersättning enligt tredje stycket i denna punkt.

51. Bortsett från vite enligt punkt 49 och hävning med begränsad ersättning enligt punkt 50 är varje krav från beställaren med anledning av leverantörens försening utslutet. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller dock inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Ansvar för sakskada före övertagandet

52. Leverantören ansvarar för varje skada på Anläggningen som uppstår innan risken gått över på beställaren. Detta

gäller oavsett orsaken till skadan, såvida inte skadan orsakas av beställaren eller någon han ansvarar för. Även om leverantören enligt denna punkt inte ansvarar för skadan kan beställaren kräva att leverantören på beställarens bekostnad åtgärdar skadan.

53. Leverantören ansvarar för skada på beställarens egendom före övertagandet av Anläggningen endast om skadan kan visas ha orsakats genom vårdslöshet av leverantören eller någon han ansvarar för i samband med Avtalets fullgörande. Leverantören ansvarar dock inte i något fall för produktionsbortfall, utebliven vinst eller annan ekonomisk följdförlust. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller dock inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Ansvar för fel

54. Leverantören är skyldig att i enlighet med bestämmelserna i punkterna 56 – 67 genom utbyte eller reparation, avhjälpa alla fel i Anläggningen som beror på bristfälligheter i konstruktion, material, tillverkning eller montage.

Om leverantören ansvarar för fel ansvarar han även för skada på Anläggningen som felet orsakar.

Leverantörens ansvar omfattar inte fel som beror på av beställaren tillhandahållet material, av denne föreskriven eller specificerad konstruktion eller av beställaren felaktigt utförda förberedande arbeten enligt punkt 15.

55. Leverantörens ansvar omfattar inte fel orsakade av omständigheter som tillkommit efter att Anläggningen övertagits enligt punkt 43. Ansvar omfattar exempelvis inte fel som uppstår till följd av att driftsförhållandena avviker från vad som förutsatts i avtalet eller av oriktig användning av Anläggningen. Det omfattar inte heller fel förorsakade av bristfälligt underhåll eller oriktig montering från beställarens sida, ändringar utan leverantörens medgivande genom Skriftligt Meddelande eller av beställaren oriktigt utförda reparationer. Slutligen omfattar ansvaret inte normal förslitning eller försämring.

56. Leverantörens ansvar avser endast fel som visar sig inom ett år från den dag Anläggningen övertagits enligt punkt 43. Används Anläggningen mer intensivt än som avtalats förkortas ansvarstiden i motsvarande grad.

57. För delar av Anläggningen som bytts ut eller reparerats i enlighet med punkt 54 har leverantören samma ansvar som för den ursprungliga Anläggningen under en tid av ett år. För Anläggningens övriga delar förlängs den i punkt 56 nämnda ansvarstiden endast med den tid som Anläggningen inte kunnat användas till följd av fel som leverantören ansvarar för.

58. Beställaren ska genom Skriftligt Meddelande till leverantören reklamera fel utan oskäligt uppehåll efter att felet har visat sig och i intet fall senare än två veckor efter utgången av den ansvarstid som följer av punkterna 56 och 57. Reklamationen ska innehålla en beskrivning av hur felet yttrar sig. Reklamerar beställaren inte inom de frister som angivits ovan, förlorar han rätten att göra gällande anspråk på grund av felet.

Finns det anledning att anta att felet kan medföra risk för skada ska reklamation ske genast. Om inte reklamation

sker genast, förlorar beställaren rätten att göra gällande anspråk på grund av skada som uppstår på Anläggningen och som skulle ha undvikits om sådan reklamation hade skett.

59. Sedan leverantören har mottagit Skriftligt Meddelande enligt punkt 58, ska han avhjälpa felet med den skyndsamt som omständigheterna påkallar. Avhjälpan inom denna frist ska äga rum vid en sådan tidpunkt att beställarens verksamhet inte störs mer än nödvändigt. Leverantören ska själv bära kostnaderna för avhjälpan i enlighet med reglerna i punkterna 54 – 66.

Avhjälpan ska utföras där Anläggningen befinner sig, även om detta är en annan plats än Montageplatsen, om inte leverantören med hänsyn till båda parter intresse finner det mer ändamålsenligt att Godset sänds till honom eller av honom anvisad plats.

Kan avhjälpan ske genom att en felaktig del byts ut eller repareras och kan demontering och inmontering av delen utföras utan särskild fackkunskap, får leverantören kräva att den felaktiga delen sänds till honom eller av honom anvisad plats för reparation eller utbyte. Leverantören har då fullgjort vad som åligger honom på grund av felet när han till beställaren levererar en reparerad eller utbytt del.

60. Ska avhjälpan i enlighet med punkt 59 utföras där Anläggningen befinner sig gäller reglerna i punkterna 12, 16 och 53.

61. Om avhjälpan av fel medför ingrepp i annat än Anläggningen svarar beställaren för arbete och kostnader som orsakas därav.

62. Varje transport i samband med avhjälpan av fel ska ske på leverantörens risk och bekostnad. Beställaren ska följa leverantörens instruktioner om hur transporten ska utföras.

Om Anläggningen befinner sig på annan plats än Montageplatsen ska beställaren bära de merkostnader för avhjälpan av fel som leverantören orsakas därav.

63. Felaktiga delar som byts ut i enlighet med punkt 54 ska ställas till leverantörens förfogande och blir hans egendom.

64. Reklamerar beställaren enligt punkt 58, och det visar sig inte föreligga något fel som leverantören svarar för, har denne rätt till ersättning för det arbete och de kostnader reklamationen orsakat honom.

65. Uppfyller inte leverantören inom skälig tid sina förpliktelser enligt punkt 59 får beställaren genom Skriftligt Meddelande ge honom en slutlig frist för det. Har inte leverantören uppfyllt sina förpliktelser inom fristen får beställaren efter eget val:

- a) på leverantörens risk och bekostnad utföra eller låta utföra nödvändiga åtgärder för att avhjälpa felet förutsatt att beställaren därvid förfar med omdöme, eller
- b) kräva prisavdrag med högst 20 % av Kontraktssumman.

Är felet väsentligt får beställaren i stället häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till leverantören. Beställaren har även rätt till sådan hävning om felet efter åtgärd som nämns under a) alltså är väsentligt. Vid hävning

har beställaren rätt till ersättning för den skada han har lidit. Ersättningen ska dock inte uppgå till mer än 20 % av Kontraktssumman.

66. Oavsett vad som stadgas i punkterna 54 – 65 har leverantören inte något ansvar för fel i någon del av Anläggningen längre än två år från övertagandet enligt punkt 43.

67. Leverantören har inte något ansvar för fel utöver vad som föreskrivs i punkterna 54 – 66. Detta gäller varje förlust felet kan orsaka som exempelvis produktionsbortfall, utebliven vinst och annan ekonomisk följdförlust. Denna begränsning av leverantörens ansvar gäller dock inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Ansvar för sakskada orsakad av Anläggningen efter övertagandet

68. Leverantören ansvarar inte för skada som Anläggningen orsakar på fast eller lös egendom eller följderna av sådan skada om skadan inträffar då Anläggningen är i beställarens besittning.

Beställaren ska hålla leverantören skadeslös i den utsträckning som leverantören åläggs ansvar gentemot tredje man för sådan skada eller förlust som leverantören enligt första stycket inte ansvarar för.

Nämnda begränsningar i leverantörens ansvar gäller inte om han gjort sig skyldig till grov vårdslöshet.

Framställer tredje man krav mot leverantören eller beställaren på ersättning för skada eller förlust som avses i denna punkt, ska andra parten genom Skriftligt Meddelande genast underrättas härom.

Leverantören och beställaren är skyldiga att låta sig instämmas till den domstol eller skiljenämnd som behandlar ersättningskrav mot någon av dem, om kravet grundas på skada eller förlust som påstås vara orsakad av Anläggningen. Det inbördes förhållandet mellan beställaren och leverantören ska dock alltid avgöras genom skiljeförfarande enligt punkt 72.

Befrielsegrunder (force majeure)

69. Följande omständigheter utgör befrielsegrunder om de medför att Avtalets fullgörande hindras eller blir oskäligt betungande: arbetskonflikt och varje annan omständighet som parterna inte kan råda över, såsom eldsvåda, naturkatastrofer och extrema naturhändelser, krig, mobilisering eller militärinkallelser av motsvarande omfattning, rekvisition, beslag, handels- och valutarestriktioner, uppror och upplöpp, knapphet på transportmedel, allmän varuknapphet, inskränkningar i tillförseln av drivkraft samt fel i eller försening av leveranser från underleverantörer, som orsakas av sådan befrielsegrund.

Ovan nämnda omständigheter utgör befrielsegrund endast om deras inverkan på Avtalets fullgörande inte kunde förutses då Avtalet ingicks.

70. Det åligger part som önskar återöppna befrielsegrund som nämns i punkt 69, att utan dröjsmål genom Skriftligt Meddelande underrätta andra parten om uppkomsten därav, liksom om dess upphörande.

Vid force majeure hos beställaren ska han ersätta leverantören för de kostnader denne får vidkännas för att säkra

och skydda Anläggningen. Vidare ska beställaren ersätta leverantörens kostnader för personal, underleverantörer och utrustning som med beställarens samtycke hålls i beredskap för att återuppta arbetet med Anläggningen.

71. Oavsett vad som i övrigt gäller enligt dessa bestämmelser, får vardera parten häva Avtalet genom Skriftligt Meddelande till andra parten, om Avtalets fullgörande försenas mer än sex månader av befrielsegrund som nämns i punkt 69.

Tvister. Tillämplig lag

72. Tvister i anledning av Avtalet och allt som har samband med det får inte dras under domstols prövning utan ska avgöras genom skiljeförfarande enligt lagen om skiljeförfarande i leverantörens land.

73. Alla tvister i anledning av Avtalet ska bedömas enligt lagen i leverantörens land.